

DOBITNIK SREDSTV
ZA BIM
BNTI DIREKTOR JONA!

**Z A P I S N I K
O ZASLIŠANJU PRIČE**

DRAGO FERŠ

Opr.št. II Kpr 38943/2010

-64

sestavljen dne **3.9.2012** pri Okrožnem sodišču v Ljubljani, v kazenski zadevi zoper
ot _____ aradi kaznivega dejanja po čl. **261/III KZ**

NAVZOČI:

Preiskovalna sodnica: **Sabina Višnjevec**
Zapisnikarica: **Metka Magdič, Tanja Skrt**
Državni tožilec: **Matej Peterca**
Zagovornik: **Odv. Marko Bošnjak**
Zaslišanju prisostvuje še: _____

Pričeto ob 10.00 uri.

V skladu z določilom člena 188 ZKP preiskovalna sodnica osebe, ki so navzoče pri preiskovalnem dejanju in osebe, ki bo zaslišana ter osebe, ki bodo pregledovale spis, opozori, da morajo ohraniti v tajnosti posamezna dejstva ali podatke, ki jih pri tem izvedo in jih opozori, da pomeni izdaja tajnosti kaznivo dejanje, to opozorilo navzoči tudi podpišejo.

Sodnica opozori pričo, da je dolžna govoriti resnico in da ne sme ničesar zamolčati, kar ve o zadevi ter jo opozori, da pomeni kriva izpovedba kaznivo dejanje, da pa ji ni potrebno odgovarjati na posamezna vprašanja, če je verjetno, da bi z odgovori spravila sebe ali svojega bližnjega sorodnika v kazenski pregon, v hudo sramoto ali v znatno materialno škodo.

Na postavljena vprašanja priča navaja svoje osebne podatke:
osebno ime: _____
poklic: _____
prebivališče: _____
rojstni kraj: _____
starost (datum rojstva): _____
razmerje do obdolženca v smislu čl. 236/I ZKP
razmerje do oškodovanca: _____

Sodnica opozori pričo, da se mora sodišču odzvati na vsako vabilo in da mora sodišču tudi sporočiti vsako spremembo svojega naslova ali prebivališča.

Preiskovalna sodnica seznanjena in pokaže priči sklep SOVE, da je razrešena dolžnosti varovanja tajnosti podatkov, ki jim je bila tajnost določena v agenciji, sklep se zadrži v spisu, priča pa podpiše izjavo, ki je priložena k sklepu, ta izjava se vrne SOVI, tako kot je to razvidno iz njihovega dopisa z dne 30.3.2012.

Na zahtevo, naj pove vse, kar ji je o zadevi znanega, priča

IZPOVE:

Ne tajim, da sem dobil ta sredstva, sem pa ta sredstva v celoti uporabil za operativno delo v BIH. Uvodoma še pojasnim, da ne bom govoril o obveščevalnem delu, temveč o operativnem delu v korist R Slovenije. Povem še, da moje operativno delo v korist R Slovenije ni imelo nobene zveze z mojo formalno namestitvijo v OVSE. Služil je le kot okvir, legenda, da sem lahko svoje delo nemoteno opravljal.

Vrsto let sem bil direktor Sove in kot tak dobro seznanjen z operativno obveščevalnim delu v tej regiji. Pri svojem delu sem vzpostavil tudi dobre kontakte tudi z partnerskimi obveščevalnimi službami, ki so izražale tudi velik interes glede dogodkov v regiji. V BIH so takrat obstajale tri obveščevalne službe, varnostna situacija v BIH je bila izredno težka in povzročala vrsto problemov tudi v Sloveniji. Organiziran kriminal delovanja vseh treh obveščevalnih služb, terorizem, vse to je iz BIH prihajalo v Slovenijo. Zato so bile Slovenske oblasti zelo zainteresirane za avtentične podatke iz BIH. Znotraj same BIH pa je to povzročalo velike probleme in je v državi kot je bila in je še vedno BIH, namreč protektorat in v kateri ima največjo oblast viski predstavnik, razumljivo narediti red. Visoki predstavnik je zato sprejel sklep, da se vse tri bosanske obveščevalne službe združijo v eno. Kot posledica tega je bila imenovana reforma obveščevalnega sistema v BIH. Seveda uspešne reforme ni brez kadrovske zasedbe zato so odgovorni, predvsem visoki predstavnik začeli iskati ustrezne kadre. Na ta način je prišlo v sredini leta 2003 do sklepa, da se ta reforma izvede. Med kandidati pa se je pojavilo tudi moje ime. Predvsem zaradi mojih dolgoletnih izkušenj, ugleda v mednarodni obveščevalni skupnosti. Na predlog partnerskih obveščevalskih služb sem prišel v ožji izbor in visoki predstavnik je preko ambasade RS v Sarajevu pričel iskati moje soglasje, da bi se vključil v zadevo. Ambasada se je obrnila na Ministrstvo za zunanje zadeve RS, to pa takoj ni odreagiralo zato je prišlo do direktnega zaprosila preko partnerskih obveščevalnih služb do SOVE. Namreč visoki predstavnik se je obrnil na partnerske obveščevalne službe, te pa na SOVO-o. Sova me je o tem informirala in imel sem nekaj razgovorov s takratnim direktorjem SOVE _____ Ker sva oba čutila, da nimava dovolj informacij zakaj, kako in na kakšen način gre, sva se dogovorila, da se sam obrnem direktno na tako imenovano politično vojaško sekcijo visokega predstavnika in skušam pridobiti več podatkov. Posebej v tej tako imenovani politično vojaški sekciji so me poznali že od prej. Po teh dodatno zbranih podatkih sem se ponovno sestal z gospodom _____ in skupaj sva ocenila, da gre za izredno interesantno ponudbo z varnostnega področja, ki bi lahko pomenila dodatno afirmacijo slovenskega obveščevalnega dela, samo afirmacijo države Slovenije v mednarodni skupnosti in ne manj pomembnih možnosti, da vlada R Slovenije na ta način pridobi dodatne kvalitativne operativne podatke o dogodkih na Balkanu, v BIH in seveda tudi v mednarodni obveščevalni skupnosti. Kot sem že prej omenil, da MZZ RS ni

pravočasno reagiralo se je direktor [redacted] direktno obrnil na VRS in obvestil vlado o nastali situaciji. Na vladi so takoj ugotovili izreden operativen obveščevalen interes, vendar so se takoj pojavila vprašanja kdo bo finančno pokrili celotno zadevo. Namreč operativno delo SOVE takrat ni bilo predvideno v letnem programu dela in ni bilo tako rezerviranih nekih finančnih sredstev. Zato je po mojem vedenju prišlo do dogovora, da bo Vlada z oziroma na povečan delokrog nalog dodatno podprla obveščevalno delo z dodatnimi sredstvi. Kolikor sem seznanjen je bilo bistvo dogovora v oceni, da VRS ne nasprotuje napotitvi slovenskega predstavnika v mednarodno misijo v BIH in če SOVA ocenjuje, da bo lahko s tem nadgradila svoje operativne možnosti in zagotovila potrebe po zbiranju kvalitetnih informacij, je pripravljena delno sofinancirati to operativno aktivnost. Ocenjeno je tudi bilo, da je celotna aktivnost koristna za Slovenijo, ne samo zaradi možnosti aktivnega vpogleda v izgradnjo operativno obveščevalnega sistema v BIH, ampak da predvsem pomeni možnost pridobivanja novih kvalitetnih podatkov, ki so v interesu RS in ki prispevajo k nacionalno varnostnemu interesu. Okvir sodelovanja v reformi obveščevalnega sistema v BIH nedvomno predstavlja možnosti zbiranja kvalitetnih obveščevalnih podatkov. Nadalje je bilo ugotovljeno, da operativna dejavnost v BIH predstavlja za Slovenijo velik rizik, saj je bilo v tem obdobju, mislim da gre za leto 2003, pod nadzorom mednarodnih vojaških in policijskih sil, šlo je za vojno območje in da je celotna dejavnost nezdružljiva z dejavnostjo OVSE. Zato naj Vlada tudi ne bi v sklepih direktno navajala obveščevalnega in operativnega dela, temveč izdala le neko načelno soglasje. Tukaj je pomembno povedati, da se zaradi tega MZZ ni želel vključiti, ker bi to na določenem področju, če se odkrije dejavnost, predstavljalo probleme za zunanjo politiko. Takrat je bilo tudi dogovorjeno, da se SOVA, ki je najbolj primerna institucija za tako delo, neposredno vključi in izvede vse logistične in ostale aktivnosti. Zaradi tega je bil v SOVI izdelan celoten operativni plan dela, načrt zvez, operativnih prioritet. To je v izrednem nasprotju s Pravilnikom o obnašanju delavcev OVSE, namreč ta pravilnik v določenem členu izrecno poudarja, da delavec, ki je napoten na delo v OVSE, ne sme podatkov, do katerih pride pri svojem delu, posredovati lastni državi. Vendar, ker je bila izdana ponudba in možnost, da se vključim v reformo obveščevalnega sistema v BIH v okviru OVSE, je bilo to uporabljeno kot okvir, legenda mojega dela. Ob tem pojasnim, da legenda pri nas pomeni kar se skriva, kar daje drugačen videz celotni aktivnosti.

Zadeve so stekle in sam sem se preselil v BIH in v skladu s prioritetami, planom dela, ki je bil izdelan v SOVI pričel s svojim delom, namreč za potrebe operativno obveščevalnega dela za RS. poudaril bi, da je bilo to delo v celoti ločeno od dela, ki sem ga izvajal v BIH kot seconded v OVSE. Seconded namreč pomeni, da država izda soglasje oziroma ustrezno min. za zunanje zadeve države, ki napoti delavca v OVSE, delavci pa pripadajo tako imenovane dnevnice per diem, takrat so znašale približno 110 – 120 EUR. Te se razlikujejo od države do države, se vsako leto menjajo, določa jih sekretariat OVSE na Dunaju za vsako državo posebej in so prilagojene težavnosti situacije na terenu.

Redno delo, ki smo ga izvajali v okviru OVSE pri reformi obveščevalnega sistema v BIH mi je seveda omogočal vpogled v varnostno situacijo v BIH, vendar ni omogočalo celote, zato so bile potrebne dodatne aktivnosti za izvedbo vseh nalog. O vseh svojih operativnih aktivnostih sem pripravljal mesečna redna poročila in tem

dodajal dokazno gradivo do katerega sem seveda lahko prišel in sproti poročal o zadevah, ki so imele poseben obveščevalen operativni značaj. Del teh podatkov smo po dogovoru z ambasado RS v Sarajevu pošiljali po diplomatski poti, del po neposrednih operativnih kontaktih, ki sem jih s sodelavci SOVE imel v Sarajevu, del pa ob mojih obiskih v Ljubljani. Z vsem tem obveščevalnim operativnim delom so nastajali določeni stroški, ki jih sicer ne bi imel, če tega ne bi delal. Med te stroške bi lahko štel naslednje: plačilo samih informacij, ki sem jih od virov pridobival, z organizacijo same operativne mreže, ki sem jo vzpostavljaj v BIH, s pridobivanjem pozicij za obveščevalno delo v korist RS oziroma SOVO itd. Na posameznih primerih se lahko vidi, kako se ti podatki zbirajo, zato bi enega od teh primerov predstavil. Ob tem še pojasnim, da se MZZ ni hotela vključiti, vendar pa so mi dajali direktne naloge preko ambasade mimo SOVE in so bremenile SOVO. En od teh primerov je ta, ko sem dobil po depeši nalogo iz ambasade, naj v najkrajšem času zberem naslednje podatke:

- prihajajoče volilno obdobje (potencialni varnostni problemi, vojaška varnostna situacija v BIH)
- splošna varnostna politična situacija (posebej pogajanja o ustavnih amandmajih v BIH, priprave lokalnih skupnosti na obdobje po odhodu OHR)
- zveze in okolja, ki ščitijo _____ in _____ zlasti finančni viri. Določitev okolja njihovega gibanja, eventualni kontakti z oblastmi drugih držav regije. Pogajanja za prostovoljno predajo?
- rizičnost nadaljevanja politične radikalizacije bosansko hrvaške skupnosti in vpliv na varnostno situacijo. Možnosti nasprotnikov HDZ za uspeh na volitvah, ekonomska moč bosansko hrvaške poslovne skupnosti.
- ocena ekonomske politike najbolj vplivnih političnih strank v BIH
- trenutno stanje policijske reforme zmožnosti policije in ostalih državnih agencij (SIPA, OSA, SBS) pri bojevanju z organiziranim (čezmejnem mednarodnim) kriminalom
- stanje na področju organiziranega kriminala, statistika oziroma ocena števila ilegalnih imigrantov
- tujci, priseljeni iz islamskih držav, njihova politična dejavnost, zlasti stanje na področju radikalizacije in vojaških novincev itd.

S tem želim poudariti, da gre pri tem za delo, ki z mojim osnovnim delom pri OVSE nima nobene zveze in da je za zbiranje takih podatkov potrebna ustrezna logistična podpora oziroma finančne možnosti.

Še en tak klasičen primer je, ki je prišel iz vojaške službe in tudi nima nobene zveze z delom v OVSE, zadeva pa naslednje: zbrati podatke o _____. kandidat za veleposlanika BIH v RS, s konkretnimi navodili, da obstaja sum, da je bil poslan v RS, da formira del pripadnikov Vehabi, da je pripadal radikalni struji SDA, stranka demokratske akcije, ki je vodilna stranka muslimanov v BIH, da se je povezoval z raznimi Vehabiji v Sloveniji, da se ukvarja s pranjem denarja itd. ob tem poudarjam, da so te naloge zahtevale ogromno terenskega dela in so tako nastajali tudi veliki stroški, saj drugače ne bi mogli priti do kvalitetnih podatkov iz radikalnih krogov islamske skupnosti. To je seveda le del teh aktivnosti, poleg tega gre za spremljanje dejavnosti tujih obveščevalnih služb tako v BIH kot v Sloveniji, za dejavnost konkretnih vojaških struktur (Slovenija je bila takrat pred vstopom v NATO in vsak

an 4

podatke je bil izredno pomemben za spremljanje dejavnosti predstavnikov evropske skupnosti), vzpostavljanje in vzdrževanje obveščevalne mreže itd.

Res sem pristal na to dejavnost, zato, ker sem smatral, da delam v korist države Slovenije. Delo v OVSE me niti ni toliko interesiralo, interesiralo me je le toliko, če lahko pridobim kakšne pomembne operativne podatke. Tudi te sem dobival iz urada visokega predstavnika, ko je šlo za vzpostavljanje bosanskih izvršnih organov, vlade konkretno, osebne podatke o članih vlade, kar je bilo izredno pomembno pri vzpostavljanju kontaktov tako Slovenskih kot bosanskih predstavnikov vlade, potem je tu šlo za osebne podatke vodilnih in vodstvenih predstavnikov obveščevalne službe BIH pa tudi za podatke o telefonskih številkah, o konspirativkah obveščevalne službe BIH, ki so vsi strogo varovani itd. To mi je vzelo ogromno časa gotovo, dvakrat, trikrat več kot osnovno delo v OVSE. Menim, da me za to moje delo, pri čemer poudarjam, da ne zahtevam denarja, Slovenija ni ustrezno nagradila niti pohvalila, nasprotno sem osramočen v javnosti na podlagi vseh teh poročil, ki jih je pripravila Vlada in me celo osumila utaje davkov in ne vem česa kljub temu, da je delovna skupina in komisija vlade imela na razpolago v SOVI kompletni dokumentacijskih fond, ki sem ga posredoval in ne nazadnje vse informacije za tako imenovane koristnike, ki jih je SOVA pripravljala na podlagi teh mojih podatkov. Namensko pa je ta komisija zamolčala te prispevke in v medijih celo objavila, da operativno v BIH nisem deloval.

Vprašanja sodnice:

Vprašan, ali morda lahko povem v kakšnem obsegu sem opravil delo direktorja komisije za reformo obveščevalnega sistema v BIH in kako je takšno delo vrednoteno, povem, da bi se to dalo verjetno približno ugotoviti, saj ne gre za enako delo. Slovenija ima namreč trenutno v BIH dva obveščevalca, enega civilnega in enega vojaškega in podatke o njihovem delu in vrednotenju ima Min. za obrambo in SOVA. Kot sem že rekel pa njuno delo ni povsem primerljivo z mojim, jaz sem svoje delo opravljal v ilegali, takrat je bilo tudi razglašeno vojno stanje. Poleg tega so bile moje naloge številnejše, širše od sedanjih obveščevalcev.

Vprašanja ODT:

Vprašan kam sem dostavljal poročila o svojem delu povem, da so vsa ta poročila z dokaznim materialom v SOVI, delno sem to dostavljal preko ambasade RS, naslovljeno je bilo kot diplomatska pošta določeni osebi v SOVI, delno pa sem osebno izročal osebi, ki je bila zadolžena za stike z mano, v SOVI. Podatke, ki so bili namenjeni vojaški obveščevalni službi sem prav tako dostavljal preko SOVE.

Vprašan ali je bilo kaj govora o sklenitvi pogodbe oziroma kakšnem drugim dokumentom v zvezi mojim operativnim delom v BIH povem, da v prvi fazi o tem ni bilo govora, v nadaljevanju pa ja. Prihajalo je namreč do zapletov glede podaljšanja mojega dela oziroma bivanja v BIH, zaradi česar je visoki predstavnik večkrat zaprosil vlado RS da poskrbi za pravočasno podaljšanje mojega dela v BIH. Tudi sam sem večkrat prosil za izdajo dokumenta ki bi določal moje permanentno delovanje, saj sem moral praktično vsakih pet mesecev pakirati, glede na to, da je podaljšanje

prišlo le dva dni pred iztekom. Pogodbe ali napotitvenega sklepa nisem nikoli dobil. Od vlade sploh nisem prejel nobenega sklepa s tem v zvezi, o tem sem kontaktiral le s _____. Še na komisiji sem gospoda _____ prosil naj mi glede na obtožbe dajo dokument, ki bo potrjeval, da sem delal v korist RS, vendar tudi tega nisem nikoli prejel.

Vprašan kaj je _____ rekel glede sklenitve pogodbe oziroma izdaje sklepa povem, da je rekel le, da bo zadevo skušal urediti. Ob tem pojasnim, da SOVA nima pristojnosti, da me pošilja na mednarodno misijo OVSE, to pristojnost ima le Vlada oz. MZZ. Jasno je, da nihče ne bi želel podpisati pogodbe, da mora obveščevalno delovati v tretji državi in da bo zato pokrila materialne stroške oz. mi obljubila nagrado.

Vprašan ali drži podatek ali sem prejel 126.300 EUR povem, da točnega zneska ne vem več, je pa to razvidno iz treh poročil, ki sem jih podpisal za SOVO, da sem namreč prejel denar.

Na nadaljnje vprašanje povem, da sem podkupnino prejemal od _____, ki me je vedno pričakal, ko sem prišel v Ljubljano. Dobivala sva se na operativnih sestankih, jaz sem poročal, kaj se je dogajalo poleg tega kar je zapisano v pisnih poročilih, koliko sredstev sem porabil, kaj je še v planu, on pa mi je izročil denar, to se je ponovilo večkrat. Pred mojih odhodom smo se dobivali na operativnih sestankih z operativnimi delavci SOVE, običajno na sedežu SOVE, na katerih smo analizirani prejeta poročila in določali še prioriteto dejavnosti v prihodnje.

Vprašanja zagovornika:

Vprašan, če sem prejemal per diem dnevnice, povem da ja, te so se prejemale mesečno iz finančne službe OVSE, to sem prejel na blagajni OVSE na sedežu. Te dnevnice so pokrile moje delo za OVSE.

Vprašan povem, da bi s to pogodbo oziroma napotitvenim sklepom, za katerega sem prosil pokrili to tako imenovano „legendo“, namreč okvir pod katerim sem operativno deloval.

Vlada sicer vedno, ko koga kamorkoli napoti sprejme o tem napotitveni sklep. V mojem primeru, ker je šlo za operativno delo, pa tega ni želela sprejeti. Tako še danes nimam nobenega dokumenta, ki bi potrjeval, da sem bil s strani Vlade napoten v BIH.

Vprašan ali sem, glede na to, da se to navaja v obrazložitvi zahteve za preiskavo, kadarkoli od obdolženca zahteval sklep ali pogodbo, v kateri bi bilo izrecno navedeno, da se me napoti v BIH zaradi operativnega dela povem, da seveda ne. 42 let sem bil obveščevalec, ves čas sem pridobival podatke iz tujine in tako dobro vem, da nihče ne bo izdal, pa tudi noben agent ne bo prosil za takšen sklep ali pogodbo, saj te takšen dokument neposredno spravi za zapahe ali celo v likvidacijo.

Vprašan ali sem teh 126.300 EUR prejel za operativno dejavnost v BIH povem, da ja, samo za to. Takšen dogovor je bil ne le s _____ npak je bilo že v predpripravi ocenjeno, da bo potrebna takšna vsota denarja.

Seveda sem denar porabil tudi za plačilo na terenu. Pri obveščevalnem delu se namreč vsaka informacija plača, plačati je potrebno tudi stroške, ki jih ima izvor, ki prinese informacijo. Izvor se običajno vpraša kakšne stroške je imel, ta jih opiše in nato se mu izroči denar za pokritje le teh. Jaz sem osebno izročal ta denar izvorom.

Že ko sem bil sam direktor SOVE, smo seveda imeli posebni sklad. Vprašan ali bi se to operativno delo v BIH za potrebe RS plačevalo iz posebnega sklada v tem času, ko sem bil jaz direktor SOVE, povem da absolutno.

Povedal bi še, da je v času ko sem deloval v BIH tam delalo preko trideset obveščevalnih služb, vendar nikjer drugje kot pri nas niso naredili takšnega rompompoma, to pa je izrazito negativno vplivalo na obveščevalno dejavnost, kot tudi na ugled Slovenije v mednarodni obveščevalni skupnosti.

Poučen o pravici do branja zapisnika povem, da sem sledil glasnemu nareku in izpisu na ekranu ter na zapisano nimam pripomb in se tej pravici odpovedujem.

Glede na pravico do povrnitve stroškov v zvezi z današnjim prihodom na sodišče priča izjavi, da jih priglaja na relaciji _____ azaj v znesku 22,40 EUR.

Preiskovalna sodnica seznani zagovornika obdolženega in ODT, da bo zaslišanje priče _____ k dne 14.9.2012 ob 9.30 uri v sobi 3.

Končano ob 12.00 uri.

Zapisnikarica:
Metka Magdič
Tanja Skrt

Državni tožilec:
Matej Peterca

Obdolženeq:

Preiskovalna sodnica:
Sabina Višnjevec

Zagovornik:
Ody. Marko Bošnjak